

Kirkkonummen rakennus- ja ympäristölautakunnan lausunto Evitskogin
pellonparannushanketta koskevasta YVA-ohjelmasta, JUDELY/14587/2023

Arvioinnissa tulee huomioida seuraavat asiat:

HANKEVAIHTOEHDOT

YVA-asetuksen (277/2017) 3.1 §:n kohdan 2 mukaan ohjelmassa on esitettävä hankkeen kohtuulliset vaihtoehdot, jotka ovat hankkeen ja sen erityisominaisuuksien kannalta varteenotettavia. Rakennus- ja ympäristölautakunta esittää, että YVA-ohjelmaan lisätään vaihtoehto VE0+, jossa lopetetaan vesien pumppaus nykyisestä tulvakosteikosta sekä hoidetaan sitä ravinteita ja kiintoainesta pidättävänä lintu- ja vesiensuojelukosteikkona.

Hankealueella on alavana alueena ollut pitkään luontaista kosteikkoa. Senaatin kartastossa 1800-luvun lopulta hankealueen halkaisee vesiä Storträskiin johtava suoraviivainen kaivettu oja ja hankealue on merkitty pelloksi, jonka päällä on suon ja soistuneen alueen tai vastaavan kostean alueen merkintä. Nykyisessä maastokartassa on hankealueen länsipäässä tulvakosteikon kohdalla nimi Mossarna (suomeksi suot), miksi sitä on ilmeisesti seudulla vanhastaan kutsuttu.

Luontaisten kosteikkojen ennallistaminen ja parantaminen on perusteltua vesiensuojelun ja luonnon monimuotoisuuden kannalta sekä taloudellisesti ottaen huomioon kosteikon hoitoon ja parantamiseen haettavissa olevat tuet ja avustukset.

Hankealueen tulvakosteikko tarjoaa varhain sulavana kevätmuuton aikana mahdollisuuden levähtämiseen ja ruokailuun mm. linnuille, jotka pesivät Pohjois-Kirkkonummen linnustoltaan valtakunnallisesti arvokkaissa järvissä. Linnut käyttävät myös syysmuuton aikana tulvakosteikkoa levähdys- ja ruokailualueena. Seudulla ei ole vastaavia lintujen muotonaikaisiksi levähtämisalueiksi soveltuvia kosteikkoja tukemassa arvokkaita lintujärviä.

Vaihtoehdossa VE0+ olisi mahdollista selvittää tulvakosteikon parantamisessa mahdollisesti yli jäävien kaivettujen maa-ainesten sijoittamista viljellyille alueille.

Lautakunta on YVA-tarpeesta antamassaan lausunnossa todennut puutteena sen, ettei pellonkorotuksen laajuudelle ole tarkasteltu erilaisia vaihtoehtoja. Huomioiden suunnitellun hankkeen mittakaavan, tulee hankevaihtoehtojen VE1 ja VE2 vaikutuksia arvioida osa-alueittain:

1. Kosteikon rakentaminen
2. Kosteikon rakentaminen + täyttövaihe 1 (V=270 000 m³rtr)
3. Kosteikon rakentaminen + täyttövaiheet 1 ja 2 (V=436 000 m³rtr)
4. Kosteikon rakentaminen + täyttövaiheet 1, 2 ja 3 (V=626 000 m³rtr)

HANKKEEN KUVAUS

Suunnitellun korotusalueen ja rakennettavaksi suunnitellun kosteikon suunnitelmapiirustusten sekä hakijan ELY-keskukselle YVA-tarveharkintavaiheessa toimittamien lisäselvitysten puuttuminen YVA-ohjelmasta vaikeuttaa lausuntojen ja mielipiteiden muodostamista.

Hankealueen maanomistuksen ja luonteen kuvauksessa on ristiriitaisuuksia. Hankealueen maanomistajaksi on ohjelmassa (1.2.1, s. 24) mainittu hankevastaavan suku.

Kiinteistörekisterin mukaan kiinteistön [REDACTED] omistaa yksi hankevastaavan sukulainen. Hankealueen rajauksen (esim. kuva 1, s. 23) sisäpuolella on osia kiinteistöistä

██████████, ██████████ ja ██████████. Kuitenkaan viimeksi mainitun kiinteistön omistajan kanssa ei ohjelman mukaan ole tehty sopimusta hankkeeseen osallistumisesta, mikä kyseenalaistaa hankealueen rajauksen. Epäselväksi jää, onko hankealueeseen mukaan rajatun Törnäsintien tiekunnan kanssa tehty sopimusta. Huomautetaan myös, että ilmakuviin mukaan kiinteistö ██████████ ei ole arviointiohjelman mukaisessa viljelyksessä, vaan sillä on puita ja pensaita.

Hankkeen kuvauksessa on syytä tarkastella, onko hankealueella tällä hetkellä maatalouden ympäristötukien piirissä olevia alueita.

VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

Vaikutukset pintavesiin

Hankealueen tulvakosteikon maanpinnan taso on nykyisin suurin piirtein samalla tasolla kuin Storträskin vedenpinnan taso, mikä asettaa haasteita painanteen pitämiselle kuivana pumpaamalla vesiä Storträskiin. Pintavesivaikutusten arvioinnissa (s. 65) tulee VE0-vaihtoehdossa selventää, missä mittakaavassa vesien pumpaamista harjoitetaan nykyisellään ja arvioida sen todelliset vaikutukset.

Vedenlaatuun liittyvässä arvioinnissa tulee lisäksi huomioida käytettävään malliin liittyvät epävarmuudet (mahdolliset virhelähteet ja yleistyksiset). Mitä pienempiä alueita tarkastellaan, sitä merkittävämpi vaikutus lähtötietojen epätarkkuuksilla ja puutteilla on.

Ohjelmassa todetaan sivuilla 32–33, että osa-alueiden vesien käsittelyä voidaan tarpeen vaatiessa ja hyödynnettävistä maa-aineksista riippuen tehostaa kiintoaineen viivästyksen muotoiltavilla laskeutusaltailla. Lautakunnan näkemys on, että kosteikon yläpuoliset rakentamisen aikaiset laskeutusaltaat ovat tarpeellisia, koska niillä voidaan hidastaa kosteikon tukkeutumista erityisesti karkeiden maa-ainesten osalta ja siten pidentää kosteikon vesiensuojeluhyötyä ja käyttöikä. Kiintoaines on huomattavasti helpompi poistaa altaasta kuin kosteikosta.

Toiminnan päättymisen jälkeisten toimenpiteiden (s. 33) osalta tulee huomioida, että kosteikko tarvitsee toimivuuden varmistamiseksi jokavuotista hoitoa ja seurantaa. Esimerkiksi liiallinen lietteen kerääntyminen mataloittaa kosteikkoa ja kasvattaa resuspension (pohjalle laskeutunut aines lähtee uudelleen liikkeelle) todennäköisyyttä.

Ohjelmassa todetaan sivulla 78, että kosteikon rakentamisessa käytetään lähtökohtaisesti pilaantumattomia materiaaleja. Lautakunta toteaa, että käytettävien maiden laadulla on suuri merkitys vedenlaadulle. Ohjelman perusteella jää epäselväksi, aiotaanko kosteikon rakentamisessa hyödyntää myös ylijäämämaita ja missä määrin.

YVA-selostuksessa tulee arvioida, missä aikataulussa kosteikko saadaan valmiiksi ja kasvittamaan. Kosteikon kasvipeitteisyyden kasvu vaikuttaa positiivisesti kosteikon kykyyn pidättää kiintoaineista ja ravinteita.

Hankesuunnittelussa tulee varautua sulfaattimaista aiheutuvien riskien hallintaan. Koko hankealueen maaperä tulee tutkia sulfidimaiden varalta ennakkoon näytteenotolla. Maanäytteiden ottotihyden ja näytteenottoaikojen määrityksen tulee perustua pätevän asiantuntijan arvioon. Kaivuutoimenpiteitä tulee mahdollisuuksien mukaan välttää happamien sulfaattimaiden riskialueilla. Mikäli happamien maiden riskialueella ei ole mahdollista välttää kaivamista, tulee työmaavesien pH-arvoa seurata vähintään päivittäin ja

tarvittaessa neutraloida poisjohdettava vesi. Mikäli pellonkorotuksessa hyödynnetään stabiloituja savia, tulee vesientarkkailua tehostaa.

Maa-ainesten välivarastoinnille ja mahdolliselle välppäykselle ja seulonnalle tulee etukäteen suunnitella sopiva sijainti riittävän kaukana rannasta, laskuojasta ja haitankärsijöistä (erodoitumis-, meluamis- ja pölyämisoriski).

YVA-selostuksessa tulee tarkemmin kuvata menetelmät, joilla läjitettävän maa-aineksen laatu ja pilaantumattomuus selvitetään (s. 66).

Vesienhoidon minimitavoitteena on, että pintavesien ja pohjavesien tila ei heikkene ja että niiden tila on hyvä (laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä 1299/2004). On syytä huomioida, että vaikka Storträskin ekologinen tila on viimeisimmässä luokituksessa luokiteltu hyväksi, tilanne järvessä saattaa muuttua nopeastikin.

Hankkeen tarkastelualueen (s. 38) tulee kattaa kaikki alapuoliset vesistöt, joihin hankkeella arvioidaan olevan jonkinlaisia vaikutuksia.

Pohjavesivaikutukset

Lähistön talousvesikaivot tulee kartoittaa arviointivaiheessa.

Ilmastovaikutukset

Ilmastovaikutusten arvioinnin osalta todetaan, että Hinku-verkoston lisäksi Kirkkonummi on liittynyt Euroopan kaupunginjohtajien energia- ja ilmastosopimukseen (Covenant of Mayors for Climate and Energy) vuonna 2018. Kirkkonummella kunnan konkreettiset ilmastonmuutoksen hillintään tähtäävät toimenpiteet on kirjattu kunnan kestävän energian ja ilmaston toimintasuunnitelmaan (Sustainable Energy and Climate Action Plan, SECAP).

Hiilineutraali Uusimaa 2035 tavoitetta on tiukennettu ja päivitetty ohjelma on nimeltään Hiilineutraali Uusimaa 2030 -tiekartta (s. 72). Suomessa maatalouden- sekä maankäyttösektorin maatalousmaista aiheutuvia päästöjä ohjaa ensisijaisesti Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma (MISU) (s. 77).

Ilmastonmuutokseen sopeutumisen osalta on huomioitava YVA-ohjelmassa esitettyjen tekijöiden ohella myös helleaallot, joiden lukumäärässä ja voimakkuudessa on havaittu kasvua viime vuosikymmeninä. Peltoviljelylle haasteita aiheuttavat mm. kasvintuhoojien lisääntyvä paine, lisääntyvät rankkasateet ja liian märät pellot, Etelä-Suomen lyhentyvät tai puuttuvat routajaksot ja erityisesti yhtä aikaa ilmenevä kasvukauden aikainen korkea lämpötila ja kuivuus ja siten lisääntyvä haihdunta (Kansallinen ilmastonmuutokseen sopeutumis suunnitelma 2030).

Lisäksi todetaan, että kosteikot usein sitovat hiiltä, mutta aiheuttavat samalla metaanipäästöjä. Rakennettavan kosteikon vaikutus päästöihin ja ilmastonmuutokseen sopeutumiseen on arvioitava (s. 77).

Vaikutukset kasvillisuuteen, eläimiin ja luonnon monimuotoisuuteen

Linnustoon kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa on syytä ottaa huomioon hankealueen merkitys muuon aikaisena levähdys- ja ruokailualueena ja näin tukialueena seudun lintujärville. Hankealueen noin 20 hehtaarin laajuinen tulvakosteikko on keväällä sulana varhaisemmin kuin seudun lintujärvet. Arviointiohjelmassa esitetyn pesimälinnuston lisäksi on olennaista selvittää kevät- ja syysmuuton aikainen linnusto hankealueella ja sen

lähiympäristössä. Arvioinnissa on syytä tarkastella vaikutuksia linnuston osalta sekä hankealueeseen ja sen lähiympäristöön, että Stora Lonoksin ja Lilla Lonoksin järviin.

Luontotyyppiselvitykseen on syytä ottaa mukaan ohjelmassa mainittujen muuttuvien ranta-alueiden sekä hankealueen reunamilla mahdollisesti sijaitsevien vesilaki-, metsälaki- ja luonnonsuojelulakikohteiden lisäksi ojan varsi tulvakosteikkoineen.

Melu, pöly

Melun osalta todetaan, että mallinuksissa tulee huomioida kuljetusten painottuminen kesäkaudelle. Täyttötöiden melua arvioitaessa tulee mallintaa melu erikseen karkeiden ja pehmeiden maalajien käsittelylle (karkeiden maiden käsittely aiheuttaa enemmän melua). Lisäksi mallinuksissa tulee ottaa huomioon ns. pahin mahdollinen tilanne, jolloin kuljetuksia ja maansiirtotöitä on eniten.

Maiden ajo ja erityisesti hienojakoiset maa-ainekset voivat liata päällystettyjä teitä, mihin pitää varautua asiallisella siivouskalustolla.

HANKKEEN EDELLYTTÄMÄT LUVAT

YVA-asetuksen 3.1 §:n kohdan 3 mukaan ohjelman tulee sisältää tiedot hankkeen toteuttamisen edellyttämistä suunnitelmista ja luvista. Ohjelman taulukon 4 (s. 34) mukaan hankkeella ei lähtökohtaisesti ole ympäristöluvan tarvetta. Tästä poiketen rakennus- ja ympäristölautakunta katsoo hankkeen edellyttävän ympäristölupaa ainakin ympäristönsuojelulain (527/2014) 27.2 §:n kohdan 1 perusteella (toiminta, josta saattaa aiheutua vesistön pilaantumista eikä kyse ole vesilain mukaan luvanvarainen hanke) ja kohdan 3 perusteella (toiminta, josta saattaa ympäristössä aiheutua eräistä naapuruussuhteista annetun lain tarkoittamaa kohtuutonta rasisitusta).

Kuten YVA-ohjelmassakin todetaan, kohdistuu jo pelkästään kosteikon rakentamisesta Törnäsintien itäpuolelle vesistöön lyhytaikaista, mutta voimakasta kiintoaine-, ravinne- ja COD-kuormitusta, minkä lisäksi happamien sulfaattimaiden hapettuminen voi aiheuttaa mm. metallipitoisuuksien nousua kaivuutöiden yhteydessä. Lisäksi on todennäköistä, että hankkeen varsin mittavista maanlajitys- ja siirtotöistä aiheutuu veden samenumista ja ravinteiden sekä muiden haitta-aineiden kulkeutumista vesistöön.

YVA-ohjelmassa on viitattu ympäristönsuojeluyksikön lausuntoon ympäristöluvan tarpeesta kunnan lausuntona (kohta 2.2, s. 27). Kunnan lausunnot antaa Kirkkonummella kunnanhallitus.

Mikäli pellokorotushanke toteutuisi, muuttuisi Evitskogintiehen liittyvän Johannesbergintien käyttötarkoitus, mikä saattaa aiheuttaa tarpeen ELY-keskuksen myöntämälle liittymäluvulle.

MUUTA HUOMIOITAVAA

Asukaskysely (s. 116) katsotaan tarpeelliseksi, koska hanke on puhuttanut alueella vuosia ja paikalliset ovat kokeneet, etteivät ole saaneet ääntään kuuluviin. Lautakunta haluaa yleisesti painottaa tiedottamisen tärkeyttä ja toivoo, että tieto YVA-selostuksen kuulutuksesta julkaistaan myös paikallislehdessä (Kirkkonummen Sanomat).